

دانشگاه قم
دانشکده الهیات و معارف اسلامی
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:
**تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در
رسانه ملی**

استاد راهنما:
دکتر محمد جواد حیدری خراسانی

نگارنده:
عرفان خندان دل نیا

مرداد ۱۳۹۹

سلامت و رفاهیت

دانشگاه قم
دانشکده الهیات و معارف اسلامی
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان :
تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در
رسانه ملی

استاد راهنما:
دکتر محمدجواد حیدری خراسانی

نگارنده:
عرفان خندان دل نیا

مرداد ۱۳۹۹

کلیه صفحات (صفحه) آماده گردید. حال می توانید گزارش را چاپ نما

تاریخ: ۱۳۹۹، ۸، ۱۲
شماره: ۱۱۵-۳۱
پیوست: ضمیم ۹

« صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد »

با نایب‌دات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) در روز سه شنبه

جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد (نایب‌دات) آقای عرفان خندانندل نیا
رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی به شماره دانشجویی ۹۷۱۴۰۶۲۰۳۰ دوره روزانه

تحت عنوان تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در رسانه ملی

با حضور هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۱ تشکیل گردید. در این جلسه، پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت. قرار نگرفت و ناسرده نمره با عدد با حروف درجه عالی خیلی خوب خوب متوسط مردود دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سمت	مرتبه علمی	امضاء
محمدجواد حیدری خراسانی	استاد راهنما	استادیار	
حمیده خانم عبداللهی علی بیگ	استاد ناظر	استادیار	
سید یوسف علوی و توفی	نماینده تحصیلات تکمیلی و ناظر تکنیکی	استادیار	

مدیر خدمات آموزشی
نام و امضاء

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی
نام و امضاء

شماره ۳۳ این نامه کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۹، نمره پایان نامه در میانگین کل جلسه استناد و از شماره آن به صورت کلی و به شرح زیر اعلام میگردد.
۱- مرتبه (کسر از ۱۴)
۲- متوسط (۱۵۹۹۱ - ۱۴)
۳- خوب (۱۵۹۹۱ - ۱۴)
۴- خیلی خوب (۱۵۹۹۱ - ۱۸)
۵- عالی (۱۸ - ۲۰)

تلفنی:
قم، چاده قدیم اسفهان
دانشگاه قم
کد پستی: ۳۷۱۶۱۶۶۶۱۱
تلفن: ۳۲۸۳۳۱۱
پور نویسی
معاونت آموزشی ۳۲۸۳۳۲۲
معاونت اداری ۳۲۸۳۳۲۳
معاونت دانشمویی ۳۲۸۳۳۲۸

بیت

تاریخ:

شماره:

پیوست:

مدیریت تحصیلات تکمیلی
«تعهد نامه اصالت پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد»

اینجانب آقای عرفان خندانل لیا دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد (تابیوسه) به شماره دانشجویی ۹۷۱۴۰۶۲۰۳۰ در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی که در تاریخ ۱۳۹۹۰۶۳۱ از پایان نامه خود تحت عنوان تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در رسانه ملی، کتبه شماره ۱۴۱ با درجه بسیار کفایت کفایت نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه ارساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (هم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوط ذکر و مرجع کرده ام.

۲) این پایان نامه ارساله قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت تحصیل قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه ارساله داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، موافق ناشی از آن را می پذیریم و دانشگاه قم مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

عرفان خندانل لیا
تاریخ و امضاء

گواهی امضاء

صحت امضای دانشجو مورد تأیید میباشد.

نماینده تحصیلات تکمیلی و نظارت علمی
عماد گلشن فرد
تاریخ و امضاء

(Signature)

نشانی:

قرا چاده قدیم اصفهان.

دانشگاه قم

کد پستی: ۳۷۱۳۲۶۶۱

تلفن: ۳۳۸۳۳۱۱

فون نویسی:

معاونت آموزشی ۳۳۸۳۳۲۲

معاونت اداری ۳۳۸۳۳۳۳

معاونت دانشجویی ۳۳۸۳۳۴۴

تقدیم به :

پدر، مادر و همسر عزیزم که در این مسیر همیشه پشتیبان و موجب دلگرمی بنده بوده

و هستند و دعاها و زحمات بی دریغ و بدون چشم داشت ایشان همواره بدرقه راهم

می باشد. از خداوند منان سلامتی، عاقبت بخیری و توفیقات روزافزون عزیزانم را مسالت

می نمایم.

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا برخود لازم می دانم از تمامی اساتید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول این مقطع مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تقدیر و تشکر نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار **جناب آقای دکتر حیدری خراسانی** که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نموده اند نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم

از داوران محترم که با بذل توجه و وقت و از **جناب آقای دکتر رستمی** مدیریت محترم گروه که مرا مورد لطف قرار داده اند کمال تشکر را دارم.

چکیده:

امروزه معارف اسلامی و در راس آن فقه در راستای موحد سازی انسان نیاز به رسانه دینی دارد از طرفی رسانه دینی بهترین ابزار دفاع علمی و تبلیغی از ارزش ها است. هدف از انجام این پژوهش بررسی نقش الزامات اخلاقی در رسانه ملی مبتنی بر احکام فقهی و قوانین اسلامی می باشد. این پژوهش با روش گردآوری کتابخانه ای و اندیشه ورزی توصیفی، تحلیلی به واکاوی احکام فقهی و قوانین اسلامی موجود، نظرات صاحب نظران و اساتید درس خارج فقه و رسانه و بررسی تطبیقی آرشیو شبکه های سیمای جمهوری ایران پرداخته است. یافته ها نشان می دهد که می بایست در تولید برنامه های صدا و سیما به باید ها و نباید های الزامات اخلاقی و همچنین تامین محتوا در قالب آموزه های اسلامی بیش از پیش و به میزان کافی توجه گردد، از نظر متخصصان و کارشناسان علوم دینی بهره گیری لازم صورت پذیرد و تاثیرگذاری، ایفای نقش و اجرای مصادیق این الزامات به حد مطلوب دست یابد.

کلید واژه ها: رسانه، الزامات اخلاقی، فقه و حقوق، رسانه ملی

Table of Contents

۱۳(۱)مقدمه :
۱۴ تبیین مساله :
۱۵ اهمیت و ضرورت انجام تحقیق :
۱۶ اهداف تحقیق :
۱۶ سؤالات تحقیق:
۱۶ سؤال اصلي:
۱۶ سؤالات فرعي:
۱۶ فرضیه های تحقیق:
۱۷ روش تحقیق :
۱۷ پیشینه تحقیق :
۱۸ پژوهش های همسو:
۱۸ ۱_ اخلاق ، حقوق ، رسانه.....
۱۹ ۲. نشانه شناسی سریال های پربیننده با تاکید بر مقوله اخلاق
۱۹ ۳. رادیو، تلویزیون و رسانه ای شدن دین.....
۲۰ ۴. سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران.....
۲۰ ۵. سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران.....
۲۱ ۶. شناسایی ظرفیت های رسانه ملی در تبیین و تحقق سیاست های کلان نظام.....
۲۲ ۷. بررسی فرهنگی حقوقی زیانهای معنوی ناشی از رسانه ها بر نهاد خانواده.....
۲۳ ۸. بررسی نظام تولید برنامه های دینی تلویزیون در صدا و سیما.....
۲۴ ۹. آزادی بیان و مبانی و گستره آن از دیدگاه فقه و حقوق.....
۲۶ ۱۰) الزامات اخلاقی رسانه از دیدگاه دنيس مك كوايل.....
۲۸ نظرات رقیب :
۲۸ ۱- " آزادی بیان در رسانه و حدود آن ".....
۲۹ ۲- آزادی بیان در صدا و سیما از نگاه يك حقوقدان.....
۳۰ ۳- "بررسی تطبیقی محدودیت‌های آزادی بیان در تلویزیون از منظر اسناد بین‌الملل حقوق بشر و حقوق موضوعه ایران".....
۳۱ ۴_ نحوه اداره صدا و سیما و تفسیر شورای نگهبان.....
۳۳ ۵_ "محدودیت‌های آزادی بیان ".....
۳۳ ۶_ مصلحت در موازین اسلام و محدودیت‌های آزادی بیان در صدا و سیما ایران.....
۳۴ ۷_ نظام‌های حقوقی جهان تفکیک توهین یا افتراء.....
۳۵ ۸_ عدم الزام‌آوری، موازین اسلامی به‌عنوان محدودیتی بر آزادی بیان.....
۳۸ فصل اول.....

۳۸ کلیات
۴۰ ۱-۱ اخلاق:
۴۱ ۱-۲ الزام اخلاقی:
۴۲ ۱-۳ رسانه
۴۲ ۱-۳-۱ رسانه های دیداری ، شنیداری
۴۳ ۱-۳-۲ رسانه ملی
۴۳ ۱-۳-۳ رسالت رسانه ملی
۴۳ ۱-۳-۴ احکام فقهی رسانه
۴۴ ۱-۳-۵ انواع تولیدات رسانه ملی
۴۴ ۱-۳-۶ نقش کارشناسی دینی در تولیدات رسانه ملی
۴۴ ۱-۳-۷ حقوق و اخلاق
۴۵ ۱-۳-۸ اخلاق و رسانه ها؛ تعامل یا تضاد؟!
۴۷ ۱-۳-۹ قانون خط مشی کلی و اصول برنامه های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۴۹ ۱-۳-۱۰ ارزشگرایی رسانه از دیدگاه حقوق ایران
۵۲ ۱۱-۳-۱۱ ادراک مسئولیت حقوقی رادیو و تلویزیون (مبتنی بر الزامات اخلاقی)
۵۴ ۱۱-۱۳-۱۲ از اخلاق رسانه تا فقه رسانه
۵۵ ۱۱-۱۳-۱۳ چرایی لزوم نگاه فقهی به رسانه:
۵۸ ۱۱-۱۳-۱۴ فقه
۵۸ ۱۱-۱۳-۱۴-۱ موضوع، مسائل و اهداف فقه
۶۱ ۱۱-۱۳-۱۴-۲ فقه و اخلاق
۶۲ ۱۱-۱۳-۱۴-۲-۱ اداره کل پژوهش های اسلامی و رسانه ملی
۶۴ ۱۱-۱۳-۱۴-۲-۲ وجوه اشتراک الزامات فقهی و حقوقی در رسانه ملی
۶۶ ۱۱-۱۳-۱۴-۲-۳ وجوه افتراق الزامات فقهی و حقوقی در رسانه ملی
۶۷ فصل دوم
۶۷ باید های الزامات اخلاقی در رسانه ملی
۶۸ ۲-۱ مقدمه :
۶۹ ۲-۲ لزوم شناخت مصادیق موضوعات فقهی در رسانه :
۷۰ ۲-۳ رویکردی دینی به اخلاق رسانه (با محوریت رسانه ملی)
۷۲ ۲-۴ الگوی مطلوب سرگرمی در یک رسانه دینی (با تأکید بر رسانه ملی)
۷۳ ۲-۵ حقوق مخاطب
۷۳ ۲-۶ حریم خصوصی
۷۴ ۲-۷ آزادی بیان در رسانه و حدود آن
۷۴ ۲-۸ احکام و استنباطات فقهی (مصادیق) مرتبط با باید های الزامات اخلاقی رسانه ملی
۷۵ ۲-۸-۱ حجاب

۷۵	۲-۸-۲ چادر، حجاب برتر
۷۶	۲-۸-۳ فیلم و سینما
۷۷	۲-۸-۴ ساختار و محتوا
۷۹	۲-۹ "قانون خط‌مشی کلی و اصول برنامه‌های سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران"
۸۰	۲-۹-۱ اصول کلی قانون خط‌مشی برنامه‌های صدا و سیما
۸۲	۲-۹-۲ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل خبری قانون مذکور
۸۲	۲-۹-۳ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل عقیدتی قانون مذکور
۸۳	۲-۹-۴ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل فرهنگی قانون مذکور
۸۳	۲-۹-۵ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل اجتماعی قانون مذکور
۸۴	۲-۹-۶ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل سیاسی قانون مذکور
۸۵	۲-۹-۷ برخی از خطوط کلی در زمینه‌های اقتصادی قانون مذکور
۸۵	۲-۹-۸ امور اداری
۸۶	۲-۹-۹ برخی مواد مرتبط مورد بحث در مسائل نظامی قانون مذکور
۸۶	۲-۱۰ نقش حوزه و درس خارج در حل مشکل رسانه
۸۷	۲-۱۰-۱ درس خارج فقه و رسانه
۸۸	۲-۱۰-۲ درس خارج فقه تحت عنوان فقه و فرهنگ (خرده فرهنگ رسانه) :
۸۹	۲-۱۰-۳ درس خارج فقه تحت عنوان فقه فرهنگ، هنر و رسانه
۹۲	۲-۱۰-۴ درس خارج فقه تحت عنوان اولویت دانش تخصصی برای اصحاب رسانه دینی:
۹۶	۲-۱۰-۵ درس خارج فقه تحت عنوان مسائل مستحبه فقه و رسانه
۹۷	۲-۱۱ تجزیه و تحلیل تولیدات صدا و سیما
۹۷	(مثالی از بررسی تطبیقی محتوی اخلاقی بر احکام فقهی در رسانه ملی)
۹۷	(نقاط امتیاز و ضعف رسانه از جهت تطبیق محتوای کمی و کیفی الزامات اخلاقی بر تولیدات آن)
۹۷	۲-۱۱-۱ یافته‌ها :
۹۸	۲-۱۱-۲ جداول
۱۰۰	فصل سوم
۱۰۰	نیاید های الزامات اخلاقی در رسانه ملی
۱۰۱	۳-۱ لزوم اجتناب از خلط مرز حقوق و اخلاق در رسانه ملی
۱۰۴	۳-۲ بررسی ادله روائی حرمت ترویج رفتارهای نامشروع
۱۰۹	۳-۳ منع ضرر به دیگران (ضرر مادی)
۱۱۰	۳-۴ ضرر معنوی
۱۱۱	۳-۵ تبلیغات منحرف کننده
۱۱۳	۳-۶ هتک حرمت
۱۱۴	۳-۷ مصادیق هتک حرمت در حوزه فعالیت های رسانه ای
۱۱۵	۳-۸ نشر اکاذیب

۱۱۶	۳-۹ احکام خود آرایي و آراستيگي
۱۱۷	۳-۱۰ اختلاط زن و مرد
۱۱۸	۳-۱۱ پوشش
۱۱۸	۳-۱۲ احکام حدودپوشش
۱۱۸	۳-۱۳ احکام حدود نگاه
۱۱۹	۳-۱۴ گفتگوبا نامحرم
۱۱۹	۳-۱۵ موسيقي
۱۲۰	۳-۱۶ تقلید صدا
۱۲۰	۳-۱۷ نبايد های الزامات اخلاقی دارای ضمانت اجرای قانونی در قانون خط مشی سازمان صدا و سیما
۱۲۱	نتیجه گیری :
۱۲۲	پیشنهادهات:
۱۲۴	منابع :
۱۲۴	(۱) فارسي
۱۲۴	الف – کتب
۱۲۵	ب) مجلات
۱۲۵	ج) پایان نامه
۱۲۵	د) مقالات
۱۲۷	(۲) - عربي
۱۲۷	تقریرات :
۱۲۸	پایگاه های اینترنتی:
۱۲۹	Abstract:

۱) مقدمه :

یکی از مهمترین وجوه دین اسلام گرایش دادن بشر به سمت رعایت اخلاق حسنه است. رسانه دینی (اخلاق گرا) رسانه ای است که با علم به تمامی اقتضائات رسانه های مدرن از این ابزار برای ترویج اخلاق مبتنی بر آموزه های اسلامی در مخاطبین استفاده می کند. رسانه دینی، بهترین ابزار دفاع علمی و تبلیغی از ارزش هاست. تعهد های دین محورانه رسانه دینی، اقتضا می کند که دفاع از دین را اصل قرار دهد و در این مسیر از غیر خداوند واهمه ای به خود راه ندهد. این سخن به معنای بی تدبیری نیست، بلکه منظور، حفظ هویت دفاعی رسانه های دینی در هر شرایط است: (الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَ يَخْشَوْنَهُ وَ لَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ)؛ (کسانی که پیام های خدا را می رسانند و از او می هراسند و از هیچ کس جز خدا نمی هراسند) (۱). امام خمینی در ارتباط با کارکرد این رسانه می فرماید: یک دانشگاه عمومی است؛ یعنی دانشگاهی است که در تمام سطح کشور گسترده است. باید از آن، عمل دانشگاه را، به آن اندازه های که میشود، استفاده کرد. باید این دستگاه، دستگاهی باشد که بعد از چند سال تمام قشر ملت را روشن کند. تمام را مبارز بار بیاورد. تمام را متفکر بار بیاورد. تمام اینها را مستقل

بار بیاورد. آزادمش بار بیاورد. از غربزدگی بیرون کند؛ استقلال به مردم بدهد. این (دستگاه ها) وظیفه دارند با مردم حکیم معلم و شاگرد را داشته باشند. اشخاص نویسنده، اشخاص گوینده، اشخاص فهیم، اشخاص مطلع در اینجا صحبت بکنند. فرصت به آنها بدهند که در اینجا صحبت بکنند. زیادند اشخاصی که این معانی را پیشنهاد میکنند. به آنها باید فرصت بدهند و آنها صحبت بکنند. به جای آن چیزهایی که به درد ملت نمیخورد یا مضر به حال ملت است، یک چیزهای مفید را به مردم بدهند و یک غذای مفیدی به مردم بدهند. مردم را تغذیه کنند به غذاهای صحیح سالم و من امیدوارم که این دستگاه هم همانطوری که وعده کردند که به تدریج درست بشود قدم را یک خرده بلند تر بردارند(۱)

تبیین مساله :

در این پژوهش سعی شده ابتدا به تبیین لزوم رعایت اخلاق (با توجه به تعاریفی که در بحث مطرح خواهد شد) در رسانه ملی با توجه به نقش کلیدی و مهم رسانه در بحث تبلیغات، الگوسازی رفتاری، سبک زندگی و همچنین مواردی چون تاثیرات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در سطح ملی پرداخته شود. سپس با توجه به این نکته که اعمال و رفتار ما در یک جامعه اسلامی در تمامی ابعاد فردی و اجتماعی می بایست در چارچوب قانون مبتنی بر شرع

۱- امام خمینی، صحیفه امام، ج ۶ ص ۳۹۹، فروردین ۱۳۵۸

و احکام الهی باشد به بررسی و تجزیه و تحلیل فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی در رسانه ملی پرداخته شود.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق :

عبادات در اسلام و فقه العبادات در ابواب فقهی، از جمله مباحثی است که گرچه جنبه فردی آن بر جنبه های دیگر غلبه دارد، لکن بایک سری مسائل اجتماعی و حکومتی در تعامل و ارتباط است که حکومت نیز درباره اجرا، تحقق، حمایت و نظارت بر حسن اجرای آن در جامعه و وظیفه، رسالت و به تبع آن اختیاراتی دارد. امام خمینی در ارتباط با کارکردهای اخلاقی فقه می فرماید: معارف اسلامی و در رأس آن فقه، برای این بود که مردم را بسازد؛ مردم را موحد کند؛ مردم را عادل کند. همه ابعاد انسان را می سازد؛ یعنی کلیه احتیاجاتی که انسان دارد، چه احتیاجاتی که شخص دارد و چیزهایی که مربوط به شخص است، روابط بین شخص و خالق تبارک و تعالی و چه مسائل سیاسی و اجتماعی و قضیه جنگ با کفار و... این ها در هر صورت، همه چیزهای انسان را می سازد؛ هم انسان را از حیث ظاهر می سازد و هم انسان را از حیث اخلاق و تهذیب اخلاق می سازد؛ هم انسان را از حیث ظاهر و آداب ظاهری می سازد و هم در همه اموری که انسان به آن احتیاج دارد. لذا با توجه به نقش رسانه ملی در موارد پیشگفت ، ضرورت انجام تحقیق با اهداف ذیل شکل می گیرد.

اهداف تحقیق :

دستیابی به لزوم رعایت الزامات اخلاقی در رسانه ملی مبتنی بر احکام فقهی

دستیابی به لزوم رعایت الزامات اخلاقی در رسانه ملی مبتنی بر قوانین اسلامی

سوالات تحقیق:

سؤال اصلی:

نقش الزامات اخلاقی مبتنی بر آموزه های فقهی و حقوقی اسلام در رسانه ملی چیست؟

سوالات فرعی:

به چه میزان باید از نظر متخصصان و کارشناسان علوم دینی و اسلامی در تولید برنامه های

صدا و سیما استفاده شود؟

میزان توجه به محتوا در قالب علوم و آموزه های اسلامی نظیر سبک زندگی اسلامی در تولید

برنامه های صدا و سیما چقدر باید باشد؟

فرضیه های تحقیق:

۱- نقش الزامات اخلاقی در رسانه ملی مبتنی بر احکام فقهی و قوانین حقوق اسلام

می بایست به میزان مطلوب مشاهده گردد.

۲- در تولید محتوای برنامه های صدا و سیما می بایست به میزان کافی از نظر متخصصان و

کارشناسان علوم دینی بهره گیری گردد.

۳- در تولیدات صدا و سیما می بایست به میزان کافی به تولید محتوا در قالب آموزه های اسلامی، نظیر سبک زندگی اسلامی توجه گردد.

روش تحقیق :

در باب اندیشه ورزی از روش توصیفی و تحلیلی و در خصوص گردآوری از روش کتابخانه ای و با بهره گیری از نظرات صاحب نظران و اساتید خارج فقه و در مثال کاربردی از آرشیو شبکه های صدا و سیما ایران و با استفاده از نظرات کارشناس حوزه رسانه صورت پذیرفته است.

پیشینه تحقیق :

نقش رسانه ملی در حوزه های مختلف موضوع مطالعات گسترده ای است که در دهه اخیر با توجه به پیشرفت قابل ملاحظه ارتباطات در جوامع، بدان توجه شده است. قدر مسلم نگاه علمی به این مقوله، باعث گستردگی ابعاد قابل بررسی نیز می گردد. اما آنچه بیش همه باید مد نظر قرار گیرد استفاده بهینه و منسجم مجریان و متولیان برنامه ریزی از نتایج این پژوهش ها، برای بهبود ارتباطات اجتماعی تعریف شده و منطبق با فرهنگ حاکم بر جامعه اسلامی مامی باشد. فرهنگ مبتنی بر احکام فقهی و حقوقی الزامات اخلاقی، بنابراین قدم اول، بررسی و نقد نتایج و متون پژوهش های صورت گرفته مرتبط با بحث من جمله پژوهش های همسو و نظرات رقیب می باشد و در آخر به موارد نقصان پژوهش ها و نکات تکمیلی ارائه شده در این پژوهش می پردازیم.

پژوهش های همسو:

۱_ اخلاق ، حقوق ، رسانه

رابطه حقوق و اخلاق در همه عرصه ها، از جمله در زمینه فعالیت رسانه ها از قدیمی ترین موضوع هایی است که ذهن معماران زندگی اجتماعی بشر را به خود مشغول کرده است. گرچه به این پرسش، پاسخ های گوناگونی داده اند، اما آنچه به دور از مناقشه های طولانی و پیچیده می توان گفت نیاز آن دو به یکدیگر برای تکمیل کارکرد و تحقق اهداف هریک از آنهاست. دفع یا رفع تنازع انسانها و برقراری یک زندگی منطقی، مسالمت آمیز و عادلانه انگیزه اصلی متفکران برای تدوین و به اجرا نهادن «قانون» در جامعه های دیرین و نوین بوده و هست. درشتی و انعطاف پذیری قانون باید با نرمی و لطافت اخلاق همراه شود تا برای فرزندان آدم جاذبه داشته باشد، همانگونه که توصیه های دلنشین اخلاق به تنهایی و بدون دستورهای الزام آور قانونی نمی تواند همه آدمیان را به کرنش در برابر حقوق دیگران وادار سازد. به عبارت دیگر قانون و اخلاق دو نیروی ارزشمندی هستند که با یکدیگر معنا و تکمیل می شوند. از طرفی هنجار، ارزش و اخلاق از دیرینه ترین چالشهای ارتباطی جمعی محسوب می شوند. نوع رسانه، مخاطبان آن، حوزه انتشارپیام آن، اهداف، کانال و سازمان و تمامی عناصر و مؤلفه هایی که به وسایل ارتباطی جمعی مرتبط هستند هر یک به نوعی با واژه های یادشده و چگونگی تشخیص، تطبیق و اجرای آنها درگیرند. (۱)

۱ حسین، درستکار، «اخلاق، حقوق، رسانه»، اولین همایش ملی وکالت، اخلاق، فقه و حقوق، میبد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد، ۱۳۹۳

https://www.civilica.com/Paper-MAYBODLAW۰۱-MAYBODLAW۰۱_۱۹۵.html

۲. نشانه شناسی سریال های پربیننده با تاکید بر مقوله اخلاق

در مطالعه ای تحت عنوان، "نشانه شناسی سریال های پربیننده با تاکید بر مقوله اخلاق" بیان شده است: چارچوب نظری که به عنوان مبنای تحلیل استفاده شده عبارت از نظریه های اخلاقی ملاحمد نراقی و شهید مطهری بوده است با استفاده از نظریات و الزامات اخلاقی مطرح شده در چارچوب نظری تحقیق، برای تحلیل داده ها از روش نشانه شناسی پنج رمزگان بارت استفاده شده است. و در نتایج پژوهش اشاره شده است: در سریال ها به صورت مستقیم یا غیر مستقیم برخی ارزش ها و الزامات اخلاقی مطرح می شوند و برخی افراد برای رسیدن به اهدافشان دست به کارهای غیر اخلاقی می زنند. (۱)

۳. رادیو، تلویزیون و رسانه ای شدن دین

در پژوهشی تحت عنوان "رادیو، تلویزیون و رسانه ای شدن دین" پس از تعریف، تبیین و تحلیل فرآیند رسانه ای شدن دین و الزامات اخلاقی مبتنی بر آموزه های دینی، محدودیت های آن را مورد بررسی قرار داده شده است و ابراز داشته استفاده از خصیصه آموزشی رسانه در امور دینی امری نیست که بتوان از کنار آن به سادگی عبور کرد. بسیاری از آموزش های ناظر بر احکام و الزامات اخلاقی دین با جذاب ترین و تأثیرگذارترین روش ها در رسانه قابل اجراست اما باید توجه داشت با توجه به اینکه اساساً مفهوم دینداری، میزان تأثیرگذاری برنامه های رسانه ای در دینداری است و نقش عوامل خنثی کننده در این بین به روشنی مشخص نیست، نمیتوان میزان رسانهای شدن را به دقت اندازه گرفت و باید اذعان کرد

۱- محمدعلی، هرمزی زاده و مهدی فلاح برندق، "نشانه شناسی سریال های پربیننده با تاکید بر مقوله اخلاق: مطالعه موردی: سریال پایتخت"، فصلنامه علمی رسانه های دیداری و شنیداری ۱۰ (۲۳)،

https://www.civilica.com/Paper-JR_JRTV-JR_JRTV-۱۰-۲۳_۰۰۲.html ۱۳۹۳

بسیاری از زمینه های منفی در محتوای رسانه ای برنامه های خارجی در تقابل با آموزه های دینی هستند. (۱)

۴. سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران

در مطالعه ای تحت عنوان "سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران" که بر اساس روش کتابخانه ای به جمع آوری اطلاعات پرداخته و سپس بر اساس روش توصیفی تحلیلی به تجزیه و تحلیل مطالب در راستای سیاستگذاری رسانه مطلوب پرداخته است. همچنین در بخشی از مقاله به الزامات اخلاقی رسانه مطلوب اسلامی توجه شده و نتیجه گیری شده است که مبنای داوری در خصوص اصل نیاز به سرگرمی و تفریح یا مصادیق خاص و کم و کیف ارضای آن، نظام ارزشی و هنجاری (فقهی، اخلاقی) و معیارهای تربیتی اسلام خواهد بود و اولین ویژگی رسانه مطلوب در اسلام دین مداری و لزوم رعایت اخلاق اسلامی است. (۲)

۵. سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران

رسانه های جامعه اسلامی باید از حالت تقلیدی صرف خارج شده و در مقابل از نیروهای متخصص و حرفه ای برای تولید برنامه هایش بهره مند شود چیزی که امروزه سیاستگذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران برای نمونه در رسانه های ایران دیده می شود این است که در تولید یک برنامه فقهی باحضور یک شخص همانطور که در بحث مانیتورینگ، طراحی صحنه و بک گراند برنامه عمل میکنیم که در برنامه های استندآپ کمدی که بی دلیل

۱ - سیدمحمد مهدی، موسوی مهر، "رادیو، تلویزیون و رسانه ای شدن دین"، فصلنامه علمی رسانه های دیداری و شنیداری

۱۱ (۲۷)، ۱۳۹۴ | https://www.civilica.com/Paper-JR_JRTV-JR_JRTV-۱۱-۲۷_۰۰۸.html

۲- غلامرضا، خواجه سروری و دیگران "سیاست گذاری رسانه مطلوب در جمهوری اسلامی ایران"، دو فصلنامه دین و

ارتباطات، دوره: ۲۴، شماره: ۵۲، ۱۳۹۶